

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА (ІЗ НАПИСАННЯМ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ)

(назва дисципліни)

підготовки _____ магістра _____
(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ 106 Географія _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньої-професійної програми _____ Регіональний розвиток і просторове
планування _____
(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Силабус освітнього компонента «ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА (ІЗ НАПИСАННЯМ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ)» підготовки магістра, галузі знань *10 Природничі науки*, спеціальності *106 Географія*, за освітньо-професійною програмою *Регіональний розвиток і просторове планування*.

Розробник: Пугач С. О. професор кафедри економічної та соціальної географії, доктор географічних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної / освітньо-наукової / освітньо-творчої програми:

Пугач С. О.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії
Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри:

Погребський Т. Г.

I. Опис освітнього компонента

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика виду практики
Денна форма навчання	Галузь знань: 10 Природничі науки Спеціальність: 106 Географія Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування другий (магістерський) рівень освіти	Виробнича
		Рік навчання – 2
Семестр – 3		
Самостійна робота – 140 год.		
Консультації – 10 год.		
Форма контролю – залік		
Мова навчання		українська

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика виду практики
Денна форма навчання	Галузь знань: 10 Природничі науки Спеціальність: 106 Географія Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування другий (магістерський) рівень освіти	Виробнича
		Рік навчання – 2
Кількість годин/кредитів 150/5		Семестр – 3
		Самостійна робота – 132 год.
		Консультації – 18 год.
		Форма контролю – залік
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

Викладач	Наукові керівники здобувачів
Науковий ступінь	кандидати наук, доктори наук
Вчене звання	доценти, професори
Консультації	https://vnu.edu.ua/uk/chairs/ekonomichnoyi-ta-socialnoyi-geografiyi

III. Опис освітнього компонента

Анотація курсу

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою за спеціальністю 106 Географія. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти відповідних спеціальностей для другого (магістерського) освітнього рівня

Практична підготовка студентів є складовою частиною освітнього процесу і спрямована на оволодіння студентами системою професійних вмінь і навичок, а також первинним досвідом професійної діяльності та має сприяти саморозвитку студента. Практична підготовка покликана не тільки забезпечити формування професійних вмінь, але й професійних здатностей і рис особистості.

Пререквізити

Освітні компоненти другого рівня вищої освіти циклів загальної підготовки, професійної підготовки, а також вибірккові ОК.

Постреквізити

Проходження практики сприятиме написанню випускної кваліфікаційної роботи за спеціальністю 106 Географія ОП «Регіональний розвиток і просторове планування».

Мета і завдання освітнього компонента

Метою переддипломної практики студентів 6 курсу є своєчасне завершення досліджень, пов'язаних із виконанням випускної роботи, оформлення результатів цих досліджень і підготовка до захисту магістерської роботи перед Екзаменаційною комісією. При підготовці кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен навчитися розробляти стратегії та керувати часом, працювати самостійно, проявляти здатність скеровувати зусилля, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, вчасно подавати результат, розвивати здатності планувати і проводити системні дослідження, виконувати математичне та інформаційне моделювання динамічних процесів.

Основними **завданнями** переддипломної практики з написанням кваліфікаційної роботи є:

- оволодіння новітніми технологіями, навичками роботи на одному з робочих місць в організаціях та установах, що займаються питаннями використання природних ресурсів, охорони природи, органах місцевої влади;
- отримання цілісного уявлення про роботу організації, підприємства, установи, в якому відбувається практика, вивченню функціональної взаємодії їх підрозділів;
- набуття навичок самостійного вирішення задач, які стоять перед штатними працівниками;

- закріплення і поглиблення знань, отриманих в період проходження виробничої практики;
- збір практичного та нормативно-довідкового матеріалу для написання магістерської роботи.

Результати навчання (компетентності)

Компетентності, формування котрих забезпечує освітній компонент:

Загальні компетентності (ЗК)

- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 1).
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 2).
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК 3).
- Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 4).
- Здатність працювати в команді (ЗК 5).
- Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК 6).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

- Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (СК 1).
- Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів (СК 2).
- Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (СК 3).
- Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня (СК 4).
- Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг (СК 5).
- Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування (СК 6).
- Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики,

соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку (СК 7).

– Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців (СК 8).

– Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу (СК 9).

Програмні результати навчання

– Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01).

– Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді (ПР02).

– Вільно спілкуватися із професійних і наукових питань іноземною мовою (ПР03).

– Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах (ПР04).

– Вміти виявляти, ставити та розв’язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень (ПР05).

– Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку (ПР06).

– Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня (ПР07).

– Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08).

– Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг (ПР09).

– Застосовувати геоінформаційні технології, створювати та досліджувати моделі природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем, визначати можливості та межі їх застосування (ПР10).

– Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму (ПР11).

– Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12).

– Здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, розробляти необхідне для цього навчально-методичне та інформаційне забезпечення (ПР13).

IV. Зміст та організація проведення переддипломної практики

Переддипломна практика є необхідною складовою частиною вивчення навчального курсу. Передбачається проходження студентами практики в організаціях та установах, що займаються питаннями використання природних ресурсів, охорони природи, органах місцевої влади.

Для написання студентами магістерської роботи необхідне поєднання теоретичних аспектів з обраної теми дослідження та практичних на прикладі діючих суб'єктів господарювання та управління, можливістю впровадження та практичного застосування запропонованих заходів з теми дослідження.

Переддипломна практика є логічним завершенням усіх видів практики і є необхідною для завершення практичної підготовки висококваліфікованих фахівців галузі наук про Землю. Під час проходження практики студенти повинні вчасно дотримуватись правил охорони праці та техніки безпеки.

Етапи практики

Етапи	Види діяльності здобувачів освіти
Підготовчий	Інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, організаційні питання Ознайомлення з програмою практики та індивідуальним завданням. Ознайомлення зі звітними матеріалами навчальних практик минулих років. Підбір та вивчення літературних і статистичних матеріалів, консультації. Опрацювання теоретичного матеріалу.
Основний	Переїзд на Базу практики. Екскурсія підприємством (організацією) з метою надбання студентами найбільш повної уяви про структуру закладів, взаємодію окремих підрозділів, аналіз діючої системи управління, маркетингової діяльності, корпоративної культури, нормативно-правової документації. Аналіз діяльності підприємства (організації) Виконання індивідуального завдання. Підготовка лекції або практичної роботи для одного із ОК на за результатами власного дослідження. Аналіз діяльності підприємства (організації).
Підсумковий	Аналіз, систематизація та узагальнення матеріалів, отриманих під час практики. Написання та оформлення звіту про проходження переддипломної практики. Складання заліку з практики – захист звіту.

V. Види індивідуальних завдань

Кожен студент отримує індивідуальні завдання, яке повинен вчасно та якісно виконати і оформити відповідно до вимог. Індивідуальне завдання співпадає з темою кваліфікаційної магістерської роботи.

Одним із обов'язкових індивідуальних завдань є підготовка лекції або практичної роботи для одного із ОК на першому (бакалаврському) або другому (магістерському) рівні за результатами власного дослідження.

VI. Вимоги до звіту про проходження практики

Основним документом, що свідчить про виконання студентом програми переддипломної практики, є звіт. Зміст звіту повинен розкривати знання і уміння студента, набуті ним у вирішенні питань, визначених метою і завданням практики. Звіт має відображати результати теоретичної та практичної діяльності студента впродовж практики. Звіт складається індивідуально кожним студентом і має бути структурованим. Звіт оформляється згідно вимог.

VII. Оцінювання результатів практики

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Оцінювання огляду джерел інформації та результатів досліджень: ☐ ступінь розкриття практичних аспектів діяльності організацій та установ, органів місцевої влади; ☐ логічний взаємозв'язок викладеного матеріалу; ☐ наочність та якість ілюстративного матеріалу; ☐ ступінь самостійності проведеного дослідження; ☐ відповідність побудови роботи поставленим цілям і завданням.	60
2. Оцінювання оформлення звіту: ☐ відповідність обсягу та оформлення роботи встановленим вимогам; ☐ наявність у додатках до звіту самостійно складених документів; ☐ наявність у додатках документів від підприємств, що підтверджують аргументованість зроблених висновків у звіті з практики.	15
3. Оцінювання захисту звіту з практики: ☐ вміння чітко, зрозуміло та стисло викладати основні засади проведеного дослідження у відповідності до програми практики; ☐ повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання членів комісії за змістом роботи; ☐ рекомендації щодо практичного використання результатів дослідження.	25
Сума балів	100

Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Студент зобов'язаний в повному обсязі оволодіти знаннями, вміннями, практичними навичками та компетентностями з практики. Студент зобов'язаний відвідувати практику, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути толерантним, доброзичливим, виваженим у спілкуванні зі студентами та викладачами, уважним та дотримуватися дисципліни та часових (строкових) параметрів навчального процесу. Недопустимо: пропуски та запізнення; плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання.

Політика щодо академічної доброчесності. Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності. Дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань; надання достовірної інформації про результати власної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Вимоги до академічної доброчесності регламентуються Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі Українки (<https://is.gd/7XCLOh>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Перескладання практики відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Підсумковий контроль

За результатами переддипломної практики проводиться залік, який відбувається відкрито перед членами комісії. Атестація за підсумками практики проводиться на підставі звіту, оформленого відповідно до встановлених вимог.

Переданий на кафедру звіт перевіряється керівником практики від кафедри. Якщо за результатами перевірки звіту виявлено його відповідність вимогам, звіт рекомендується до захисту перед комісією шляхом здійснення напису на титульному аркуші «до захисту» безпосереднім керівником та завіряється його підписом з позначенням дати здійснення підпису.

У випадку виявлення невиконаних робіт, невідповідності вимогам, звіт направляється на доопрацювання студенту із здійсненням напису на титульному аркуші «на доопрацювання» безпосереднім керівником, що завіряється його підписом з позначенням дати здійснення підпису.

За результатами перевірки звіту керівник практики від кафедри визначає оцінку, з якою звіт рекомендується до захисту перед комісією. Оцінка керівника практики носить рекомендаційний характер і не є обов'язковою оцінкою захисту для комісії.

Після перевірки поданого звіту керівником практики від кафедри і при наявності позитивної оцінки, звіт з практики публічно захищається студентом на кафедрі перед комісією, яка складається з викладачів (не менше двох) відповідної кафедри.

Оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання звіту з практики, якості підготовленого звіту, виконання індивідуального завдання, рівня знань та рівня захисту студента.

Шкала оцінювання

Оцінка проходження переддипломної практики складається із суми балів, які виставляються комісією на основі розгляду змісту звіту про практику та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які входять до програми практики. Підсумкова оцінка знань, умінь та навичок студента, набутих на практиці, встановлюється за 100-бальною шкалою.

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VIII. Рекомендована література

Основна література

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. К.: АБУ, 2002. 480 с.
2. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. К.: Центр навч. літ., 2004. 212 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 206 с.
4. Наказ Міністерства освіти України № 351 від 20.12.1994 р. «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України».
5. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
6. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Словенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. К.: Лібра, 2004. 240 с.
7. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України № 93 від 08.04.1993 р. Редакція від 20.12.1994.

Додаткова література

8. Бандурка О. М., Ковальов Є. В., Садиков М. А., Маковоз О. С. Економіка підприємства: навч. посіб./за заг .ред. О. М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2017. 192 с.
9. Бурик А. М. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ ., 2018. 260 с.
10. Господарський Кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 року. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
11. Лажнік В., Пугач С. Просторовий аналіз особливостей розселення населення Волинської області з використанням центрографічного методу. *Часопис соціально-економічної географії* : міжрегіон. зб. наук. праць. Харків, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. Вип. 22 (1). С. 112–117.
12. Лажнік В., Пугач С. Просторовий аналіз структури центральних місць адміністративних районів Волинської області з використанням центрографічного методу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Географічні науки*. 2017. № 9 (358). С. 39–46.
13. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник. К.:Лібра, 2003. 116 с.
14. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 13–14, 15–16, 17. Ст . 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 24.04.2020).
15. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень. К.: 2000. РНКЦ «ДІНІТ», 2000. 259 с.
16. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: колективна монографія. / за ред. В. О. Фесюка. К.: ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2016. 316 ст.
17. Lazhnik V., Maister A., Puhach S. Spatial differentiations of trade links between Ukraine and Czechia. *Acta Universitatis Carolinae Geographica*. 2019. Vol. 54. No 2. P. 37–47. <https://doi.org/10.14712/23361980.2019.4>.
18. Puhach S., Mezentsev K. The unevenly absorbed and induced intra-regional Facebook adoption in Western Ukraine. *Acta Universitatis Carolinae Geographica*. 2021. Vol. 56(2). P. 157–167. DOI: <https://doi.org/10.14712/23361980.2021.10>
19. Puhach S., Mezentsev K., Gnatiuk O. Social networking in the everyday life of student youth in Western Ukraine. *Geografický časopis*. 2021. Vol. 73, No.3. pp. 283–295. DOI: <https://doi.org/10.31577/geogrcas.2021.73.3.15>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Головне управління статистики у Волинській області. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Класифікатор видів економічної діяльності. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.dkrp.gov.ua/info/842>.